

Tytuł dysertacji doktorskiej:

Krajowe uwarunkowania w zakresie bezpieczeństwa biologicznego w kontekście Konwencji o zakazie broni biologicznej i toksynowej

Autor: Anna Bielecka-Oder

Promotor: dr hab. n. med. Katarzyna Pancer

Promotor pomocniczy: ppłk dr n. biol. Aleksander Michalski

STRESZCZENIE

Koncepcja bezpieczeństwa biologicznego mimo, iż wywodzi się z Konwencji o zakazie broni biologicznej i toksynowej z roku 1972 jest relatywnie nowym zagadnieniem, które uformowało się na przestrzeni ostatnich 10 lat i stale ewoluuje w odpowiedzi na pojawiające się zagrożenia. Przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z użycia szczególnie niebezpiecznych czynników biologicznych i toksyn wymaga interdyscyplinarnego podejścia do wielu aspektów natury prawnej i dalej wynikających z nich, kwestii strukturalno-organizacyjnych. Stąd, w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zabezpieczenia biologicznego w kraju koniecznym było prześledzenie nie tylko zobowiązań międzynarodowych poczynionych przez Rząd Polski na przestrzeni ostatnich 46 lat, ale także europejskich wymogów dotyczących ustanowienia krajowych przepisów implementujących unijne standardy w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników biologicznych, koncentrując się w szczególności na czynnikach biologicznych szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych oraz toksynach zaliczanych jednocześnie do grupy bojowych czynników biologicznych mogących zostać wykorzystanych jako broń.

Z uwagi na szeroki wachlarz źródeł potencjalnych zagrożeń biologicznych - naturalne, przypadkowe i celowe - poruszona w pracy problematyka bezpieczeństwa biologicznego omówiona została w aspekcie różnych dziedzin, mających bezpośrednie przełożenie na obronność i bezpieczeństwo państwa, mianowicie, kontroli obrotu czynnikami biologicznymi i technologią podwójnego zastosowania, polityki w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom CBRN, zdrowia publicznego, ochrony zdrowia pracowników narażonych

na czynniki biologiczne w miejscu pracy, wykorzystania organizmów i mikroorganizmów modyfikowanych genetycznie, ochrony środowiska i jego bioróżnorodności, dobrostanu zwierząt, bezpieczeństwa transportu substancji zakaźnych, gospodarowania odpadami aktywnymi biologicznie, edukacji na temat ryzyka biologicznego oraz kultury odpowiedzialności za wyniki prac badawczych w dziedzinach nauk o życiu.

Rozprawa doktorska ma charakter poznawczy. Ze względu na przekrojowe ujęcie przedmiotu badań, łączące nauki medyczne, biologiczne i humanistyczne, w pracy posłużono się metodami badawczymi charakterystycznymi dla nauk humanistycznych i przyrodniczych.

Zaobserwowana fragmentaryczność zapisów w obowiązującym w kraju prawodawstwie w zakresie bezpieczeństwa biologicznego, a także brak uregulowań prawnych w tej dziedzinie adekwatnych do potrzeb, przekładają się na wewnętrznesortowe luki prawne stanowiące istotny problem bezpieczeństwa narodowego i zdrowia publicznego w Polsce. Analiza dokonana w pracy umożliwiła identyfikację obszarów wymagających doregulowania, wypracowanie rekomendacji w zakresie bezpieczeństwa biologicznego dla Polski oraz wyłonienie optymalnych rozwiązań legislacyjnych w obliczu obecnie tworzonego ustawodawstwa. Przepisy prawne, które mogą być inspirowane wynikami tej analizy, przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa biologicznego Polski, ograniczą możliwość prowadzenia badań, które mogą budzić zastrzeżenia z punktu widzenia postanowień Konwencji BTWC oraz zapewnią skuteczniejszą realizację założeń w niej zawartych umacniając wiarygodność Polski na tle innych Państw-Stron BTWC.

Ponadto, z uwagi na mikrobiologiczny i epidemiologiczny pryzmat postrzegania problematyki bezpieczeństwa biologicznego przedstawiona dysertacja stanowi także dyskursywne wzbogacenie w obszarze nauk medycznych zajmujących się nie tylko działaniami prewencyjnymi mającymi na celu zapobieganie szczególnie niebezpiecznym chorobom zakaźnym, ale także w dziedzinie obronności i krajowego zarządzania kryzysowego na wypadek zdarzeń biologicznych zagrażających bezpieczeństwu Polski.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo biologiczne, ochrona biologiczna, obrona przed bronią biologiczną i toksynową, epidemiologia, zdrowie publiczne

The Title of the PhD Thesis:

National Biosafety and Biosecurity Determinants in Relation to the Biological and Toxin
Weapon Convention

Name of the Author of the PhD Thesis: Anna Bielecka-Oder

Name of the Dissertation Supervisor: dr hab. n. med. Katarzyna Pancer

Name of the Auxiliary Promoter: ppłk dr n. biol. Aleksander Michalski

SUMMARY

Biosafety and biosecurity concepts have the genesis in the Biological and Toxin Weapon Convention (BTWC). It is a relatively a new approach, which started about 10 years ago and changeling all the time. Biological threats countermeasure require interdisciplinary consultations from both, legal and institutional point of view. In order to provide complex analysis of national biosafety and biosecurity determinates, international and European Union legally binding and non-legally binding instruments have been investigated. The study was concentrated on dangerous and highly infectious biological agents and toxins including biowarfare agents.

Due to wide spectrum of biological threats - natural, accidental and intentional - national biosafety and biosecurity issues were discussed from different point of views focusing on dual-use goods export control, state defense against CBRN threats, public health, biosafety and protection of health workers exposed to biological agents in the workplace, usage of genetically modified organisms and microorganisms, protection of the environment and biological diversity, animal welfare, transport of infectious materials, management of biologically active waste, education on biological risks and culture responsibility of life sciences researches.

The present thesis focuses on cognitive skills. Due to the cross-sectional approach to the subject of research, merging medical, biological and humanistic sciences, humanities and natural research methods were used.

The fragmentation of the current national legislation in biosafety and biosecurity fields as well as the lack of adequate legal regulations in this area, act together to legislation gaps in Poland. Moreover, it is a significant problem of national defense relating to biological threats and public health biosecurity. This dissertation identifies areas requiring adjustment, develops recommendations in the Polish legislation fields on biosafety and biosecurity as well as selects optimal solutions in the face of currently created legislation in this field. Regulations that may be inspired by the results of this analysis will contribute increasing the biosafety and biosecurity level in Poland, reduce the opportunity of illegal studies on biowerfare agents and ensure full implementation of BTWC.

Ought to microbiological and epidemiological point of view on biosafety and biosecurity concepts, the study will also supplement medical sciences especially preventive medicine measures to prevent infectious diseases. It will enhance national biodefense and crisis management in response to high infectious biological threat agents in Poland, as well.

Key words: biosafety, biosecurity, biodefense, epidemiology, public health